

KUOLLEITA KARJALAISIA.

Maaliskuun 29 p:nä kuoli Helsingissä vienankarjalainen, vakuutustarkastaja *Iivo Marttinen* 64 v. ikäisenä. Marttinen oli syntynyt Vuokkiniemen Kivijärvellä Vienan Karjalassa syysk. 29 p:nä 1870.

Hän oli yksi niitä Vienan miehiä, jotka lähes puolivuosisataa sitten hakivat Suomesta ei vain aineellista toimeentuloa, vaan myöskin henkistä ravintoa itselleen. Itseopiskelussa pääsi tarkastaja Marttinen melko pitkälle koettaen puolestaan voiminsa mukaan saattaa sivistyksen siemeniä myöskin kotikylänsä lapsille. Tässä mielessä

hän viime vuosisadan lopulla sai aikaan yhdessä toisten kotiseutulaistensa kanssa yksityisen suomenkielisen lastenkoulun Kivijärvellä, mikä koulu oli ensimmäinen kansankielinen opintahjo Vienan Karjalassa. Tsaarivalta tosin sen pian vaarallisen lakkautti, mutta alku oli tehty, ja kun sitten myöhemmin tällaisia kouluja Vienan kuntiin voitiin perustaa, oli niiden takana jo Karjalan Sivistysseuran edeltäjä Vienan Karjalaisen Liitto. Tarkastaja Marttisen varsinaiseksi työmaaksi muodostui työ Suomen leskien ja orpojen hyväksi ja on hän siinä saavuttanut hyviä tuloksia. Henkivakuutusyhtiö Salaman tarkastajaksi hän tuli heti yhtiön perustamisesta alkaen ollen siinä toimessa miltei kuolemaansa asti. Mutta varsinaisen työnsä ohella riitti hänellä harrastusta ja voimia tehdä mieltityötään, kulkea suuren Lönnrotin jälkiä Kalevalan laulumilla. Hänen vienalaiset keruukokoelmansa, joita hän alkoi lähettää Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle Helsinkiin v. 1892 lähtien, käsittävät runsaat määrät erilaista kansantietoutta ja sanastoa kotiseudultaan, kuten satuja ja taikoja 63 lähetystä, leikkejä 1,739 numeroa, sananlaskuja 1,381, arvoituksia noin 500, kansantieteellisiä tietoja Vuokkiniemen elämästä noin 1,500 numeroa, Vuokkiniemen sanaston selityksiä lähes 10,000 kpl. jne.

Vainaja tuli kernettyössään ja tutkimuksissaan niin pitkälle, että hän saattoi vakavissaan väittää Karjalalla olevan aivan oman erikoisen kielensä, mikä oleellisesti eroaa Suomen kirjakielistä, pitäen Uhtuan—Vuokkiniemen murretta melkein kauniimpana Suomen kirjakieltä. Kirjallisia taipumuksia oli vainajalla melko paljon. Niinpä hän julkaisi erinäisiä satunuoostelmia suomen kielellä. Hänen asiamiehilleen lähettämiä kiertokirjeitä ja asiamies-

lehdessä olleita kirjoituksia on hauska lukea, niissä pulppuaa aito-karjalainen kielirikkaus ja sanontatapa. Sitä taistelua, jota viime vuosisadan lopulla käytiin Vienan läntisissä kunnissa toiselta puolen venäläisyyden ja toiselta puolen karjalaisuuden ja sen kansallisen heräämisen merkeissä ja välillä, on vainaja etevällä tavalla kuvannut kirjoittamassaan näytelmässä »Karjalan päivä», mikä näytelmä esitettiin karjalaisin voimin Jyväskylässä v. 1927 pite-tyissä karjalaiskisoissa.

Vainajalla oli eräissä mielessä sulkeutunut luonne, mutta sille, joka tahtoi syventyä hänen sisimpiin ajatuksiinsa, avautui eteen ominainen karjalainen maailma, jossa ilot ja surut, pettymykset ja toiveet vaihtelivat herkinä ailahduksina.

Vainaja haudattiin Helsingissä huhtik. 5 p:nä.

W. K.

Huhtik. 16 p:nä kuoli Kymnlinnassa pitkäaikaisen sairastelun jälkeen karjalaispakolainen *Risto Halme*. Hän oli syntynyt Paadenen pitäjässä Pohjois-Aunuksessa lokakuun 30 p:nä 1903. Hän otti osaa rajantakaisen Karjalan viimeiseen vapausriitykseen 1921—1922 ja siirtyi sen jälkeen pakolaisena Suomeen. Täällä kävi hän kansanopiston ja Kurkijoen 2-vuotisen maamiesopiston, — saatuaan kotiseudullaan käydä vain venäläistä kansakoulua. Sen jälkeen työskenteli hän kolmisen vuotta maatalousalalla, jonkin aikaa varastonhoitajana Kymnlinnan pakolaisleirillä ja sittemmin kauppa-apulaisena Helsingissä ja Sortavalassa. V:sta 1923 lähtien liittyi hän karjalaispakolaisten kerhotoimintaan työskennellen innolla Helsingin Karjalakerhossa sekä myös ajoittain kerhojen Keskusliiton toimihenkilönä. V. 1925 otti hän osaa Mikkelissä toimeentantuihin kerkokursseihin.

Vilkkaana ja kehityskykyisenä omasi Risto Halme puhujalahjoja ja erityisiä näyttelijätaipumuksia, jonka vuoksi hän oli utterasti käytettyjä voimia kerhotyön ohjelmansuorituksissa.

Viime aikoina hän sairaloisuutensa vuoksi oleskeli Kymnlinnan pakolaisuhololassa, ottaen sieltäkin käsin vielä osaa karjalaisnuorten yhteispyrintöihin, m. m. tehden viime syksynä pitkäkhön esitelmämatkan.

Luonteeltaan vaatimattomana ja herttaisen jätti hän kauniin muiston nuoresta, kesken katkenneesta elämästä Suomessa oleskelevien itäisten karjalaisen mieliin.

Vainaja haudattiin Kymnlinnassa huhtik. 19 p:nä. I. H.

KANSALLINEN ELÄMÄKERRASTO

valmistunut.

Kahdeksan vuotta on kulunut siitä, kun Historiallisen Seuran asettama toimituskunta ryhtyi Werner Söderström Osakeyhtiön kustannuksella julkaisemaan Suomen historian suurmiesten ja merkittävimpien naisten elämäkertateosta.

Tällainen teos on kiinnostavimpia, mitä on olemassa. Yhdeksänsadan vuoden merkittävimmät valtiolliset johtomiehet, kuuluisimmat soturit, etevimmät saarnaajat, kirjailijat, taiteilijat, opettajat, vaikuttavimmat maamiehet, kauppiat, teollisuusmiehet siinä saavat muistomerkkinsä. Historiallista lukemista rakastava kansamme on siinä saanut erään kansallisen tietemme kaikkein arvokkaimpia suurteoksia, jonka merkitys ei vähene vuosien kuluessa. — Teos esittelee aakkosjärjestyksessä 2,245 henkilöä ja kirjoittajina on ollut 372 historian tutkijaa ja asiantuntijaa. Elämäkerrat eivät ole mitään kuivaa nimiluetteloa mahdollisimman supistettuine asiantietoineen, vaan päinvastoin monet niistä ovat laajoja, kirjoitetut

sujuvan cloisaa tyyliin. Teos tulee yhä täydellisemmäksi, kun sille suunnitellaan laajaa täydennysosastoa.

Teoksen viisi osaa käsittävät kaikkiaan 3,025 tiheää kaksipalstaista sivua. Elämäkertoihin liittyy 1,065 muotokuvaa, niistä 25 kokosivun moniväritaulua. Teoksen lunastus (kangaskansissa 160 mk., nahkaselkikansissa 200 mk. osalta) on järjestetty mukavien kuukausimaksuinkin tapahtuvaksi.

— *Kalevalaseuran vuosikirja 14* on ilmestynyt sisältäen runsaan määrän tutkielmia ja kirjoituksia kansanrunouden, kansa- ja kieli-tieteen y. m. aloilta, m. m. seuraavien kirjoittamina: Aarne Anttila, Kai Donner, Martti Haavio, Sulo Haltsonen, T. I. Itkonen, Jalo Kalima, Artturi Kannisto, T. Lehtisalo, Eino Leskinen, I. Manninen, O. Manninen, J. J. Mikkola, Onni Okkonen, Samuli Paulaharju, Väinö Salminen, A. M. Tallgren ja A. O. Väisänen. Paljon kuvia, karttoja ja nuottinäytteitä. — Teos on ilmestynyt Werner Söderström Osakeyhtiön kustannuksella omistettuna valtioneuvos E. N. Setälälle hänen 70 vuotispäiväkseen. — 50: —, sid. 65: —.